

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Anna Marie Kupcová
Operativně pátrací prostředky a jejich použití v trestním řízení

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Operativně pátrací prostředky a jejich použití v trestním řízení“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. 11. 2020

Anna Marie Kupcová

Mé velké poděkování patří panu JUDr. Ing. Danielu Prouzovi, Ph.D. za jeho vstřícnost, cenné rady, odborné vedení a veškerý čas, který mi věnoval při zpracovávání této diplomové práce.

Seznam použitých zkratek

Č.	Číslo
Čl.	Článek
Dopl.	Doplněné
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Listina	Listina Základních práv a svobod
Odst.	Odstavec
Písm.	Písmeno
Přeprac.	Přepracované
S.	Strana
Sp. zn.	Spisová značka
Srov.	Srovnej
Roč.	Ročník
Tzn.	To znamená
Tzv.	Takzvaný
Vyd.	Vydání
Úmluva	Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
Zák.	Zákon

Obsah

Úvod	6
1. Základní vymezení pojmu operativně pátracích prostředků.....	7
2. Předstíraný převod.....	13
2.1 Role státního zástupce	14
2.2 Meze předstíraného převodu a policejní provokace.....	16
3 Sledování osob a věcí.....	19
3.1 Prostorový odposlech.....	26
3.2 Sledování osob v kontextu ochrany soukromí.....	28
4 Použití agenta.....	30
4.1 Beztrestnost agenta	34
4.2 Agent provokatér	35

Úvod

Právní úprava institutu operativně pátracích prostředků v trestním řízení je datována 1. 1. 2001, kdy se stala součástí trestněprávních norem v souvislosti s tzv. velkou novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001. Sb. Tato problematika nebyla v posledních letech, i přes svůj nesporný význam, předmětem komplexního a rozsáhlého zpracování odbornou veřejností, neexistuje prakticky žádná ucelená monografie na toto téma, proto jsem ve své práci musela z velké části vycházet hlavně z komentářů, odborných článků a rozsáhlé judikatury.

Současná právní úprava této problematiky zcela nenaplnuje potřeby praxe v souvislosti s dosažením účelu trestního řízení v intencích §1 trestního řádu. Předmětem práce je jednak analýza jednotlivých operativně pátracích prostředků – tedy předstíraného převodu, sledování osob a věcí a použití agenta a limitů jejich použití, tak také aktuální diskuze k legislativním změnám, vztahující se k institutu sledování osob a věcí, zejména vzhledem k tzv. prostorovým odposlechům. Tyto jsou v praxi hojně využívány, nicméně jejich řádná zákonná úprava chybí. Cílem je zajistit, aby nedocházelo k nadužívání těchto silně ofenzivních prostředků, při kterých v trestním řízení dochází k závažným zásahům do základních práv a svobod jednotlivce, zejména tedy práva na ochranu soukromí, práva na ochranu soukromého a rodinného života, zaručených Listinou základních práv a svobod a Evropskou úmluvou o ochraně práv a základních svobod.

Dalším zásadním bodem práce je pak úprava policejního agenta, zejména tzv. agenta provokatéra a problematika policejní provokace. O tomto institutu se mezi odbornou veřejností hodně diskutovalo, a pravidelně se na politické scéně objevují návrhy o jeho omezeném zavedení, po vzoru některých zahraničních právních úprav, zejména po vzoru Slovenska, které je nám nejbližší. Jde dozajista o téma velmi kontroverzní, ohledně kterého nepanuje názorová shoda.

Domnívám se, že operativně pátrací prostředky jsou velice zajímavou a aktuální problematikou, které však není mezi zákonodárci věnována dostatečná pozornost. Práce obsahuje i návrhy de lege ferenda.

1. Základní vymezení pojmu operativně pátracích prostředků

Operativně pátracími prostředky se rozumí „*souhrn opatření policejních orgánů, uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech.*“¹ Tato definice vymezuje pojem operativně pátracích prostředků pozitivně. V zákoně nalezneme taxativní výčet operativně pátracích prostředků, který nelze za žádných okolností rozšiřovat, a to ani per analogiam². Jsou jimi:

- předstíraný převod (§158c)
- sledování osob a věcí (§158d)
- použití agenta (§158e).

Operativně pátrací prostředky jsou primárně upraveny v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen trestní řád), do kterého byly zahrnuty novelou zák. č. 265/2001 Sb. v roce 2001. Před touto novelou byly upraveny v již zrušeném zákoně č.283/1991 Sb., o Policii České republiky³, ze kterého byly z důvodu duplicitní právní úpravy vyjmuty a v modifikované podobě přejaty do trestního řádu.⁴

Kromě zamezení duplicitní úpravy bylo účelem zařazení operativně pátracích prostředků do trestního řádu také zajištění lepší využitelnosti výsledků této činnosti jako důkazu v trestním řízení. Došlo k rozšíření přípravného řízení i na fázi objasňování a prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, která byla před účinností citované novely tzv. *předprocesní fázi*, charakterizovanou právě operativní činností policie bez možnosti uplatnit výsledky této činnosti v důkazním řízení. Nespornou výhodou nové úpravy je tedy možnost použít informace zjištěné použitím operativně pátracích prostředků jakožto důkaz v trestním řízení. Stávající úprava tedy umožňuje použít operativně pátrací prostředky v průběhu celého trestního řízení a v přípravném řízení za dozoru státního zástupce, jehož pravomoc v oblasti dozoru byla novelou rozšířena.⁵

¹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1985.

² CHMELÍK, Jan, BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018, s. 153.

³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní, 5. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 3. 2018*. Praha: Leges: 2018. 864 s.

⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁵ STRÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK Jaroslav aj. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1179.

Právní úprava obsažená v trestním řádu se použije i v řízení proti právnickým osobám a v řízení v trestních věcech mladistvých, jelikož žádná speciální úprava těchto institutů v zákoně č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim ani v zákoně č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) není, trestní řád zde proto plní svou subsidiární funkci.

Operativně pátrací prostředky spadají pod širší pojem *operativně pátrací činnosti*, což je *zvláštní činnost specializovaných orgánů, která má utajený charakter, neboť je uskutečňována speciálními metodami a prostředky, které jsou převážně utajované a zároveň průzkumný charakter, jelikož podnětem k jejímu provádění jsou často informační signály neurčité povahy, přičemž druh a volbu metod a prostředků jejího uskutečňování určuje charakter sledovaného cíle* (např. zabránění spáchání trestné činnosti, pátrání po nezvěstných osobách, odhalování skryté trestné činnosti apod.). Operativně pátrací činnost můžeme dělit mimo jiné podle jejího účelu. Rozlišujeme:

- operativně pátrací činnost vykonávaná s cílem zabránit trestným činům, odhalit je a objasnit jejich pachatele;
- operativně pátrací činnost konaná za účelem pátrání po osobách a věcech;
- operativně pátrací činnost vykonávaná za účelem prevence trestných činů.⁶

Pro účely trestního řízení bude nejdůležitější, a podle mého názoru i nejpoužívanější operativně pátrací činnost vykonávaná, s cílem zabránit trestným činům, odhalit je a objasnit jejich pachatele.

Kromě operativně pátracích prostředků výše uvedených máme ve zvláštních zákonech upravené také tzv. podpůrné operativně pátrací prostředky, které ale nejsou obsaženy v trestním řádu pro účely trestního řízení. Tím se dostáváme k negativnímu vymezení operativně pátracích prostředků.

Operativně pátracími prostředky v kontextu trestního řádu tedy nejsou:

- *„zpravodajské prostředky a zpravodajská technika a využívání služeb osob jednajících ve prospěch Bezpečnostní informační služby podle § 6 až 15 zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě,*
- *zpravodajské prostředky a využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství podle § 6 až 16 zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství,*

⁶ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1985.

- využívání sledování osob a věcí, krycích dokladů, nástrahové a zabezpečovací techniky a osob jednajících v jejich prospěch, které musí být starší 18 let, Úřadem pro zahraniční styky a informace (§ 18 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR),
- nástrahové prostředky a zabezpečovací technika využívané orgány Vojenské policie
- podpůrné operativně pátrací prostředky využívané policisty Policie ČR (§ 72 až 77 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen zákon o Policii),
- podpůrné operativně pátrací prostředky využívané příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů (§ 42 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve spojení s § 72 až 77 zákona o Policii),
- podpůrné operativně pátrací prostředky využívané v objektech Vězeňské služby jednak orgány k tomu oprávněnými podle zvláštních právních předpisů (§ 72 Zákona o Policii), jednak pověřenými orgány Vězeňské služby (§ 16 až 16c zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží ČR),
- podpůrné operativně pátrací prostředky využívané Celní správou (§ 38 až 43 zákona č.17/2012 Sb., o Celní správě ČR).⁷

Mezi podpůrné operativně pátrací prostředky řadí zákon o Policii taxativně využití informátora, krycí prostředky, krycí doklady, zabezpečovací techniku a zvláštní finanční prostředky⁸. Tyto podpůrné pátrací prostředky nejsou předmětem zkoumání pro účely této práce, nicméně objevil se zde v rámci odborné diskuze návrh *de lege ferenda*, že by pro větší ochranu osoby informátora byl institut informátora zařazen do trestního řádu k operativně pátracím prostředkům. Nedošlo by při tom k vyjmutí tohoto institutu ze zákona o Policii, ale došlo by k vytvoření úplně nového institutu, tzv. „důvěrníka“. Jednalo by se o civilní osobu nikoliv policejní, která by však byla odlišitelná jak od informátora podle zákona o Policii, tak policejního agenta. Tato civilní osoba získaná *ad hoc* by vědomě spolupracovala s policejním orgánem pro potřebu objasnění konkrétního trestního jednání. O zjištěných informacích by mohla vypovídat jako utajený svědek a informace od ní získané, by mohly být použity v trestním řízení (trestní řád v současné době totiž neumožňuje informace získané od informátora podle zákona o Policii použít v trestním řízení, což byl také jeden z argumentů pro vytvoření důvěrníka). Pojmenování důvěrník by pak bylo inspirováno Německem a Rakouskem, kde tento institut již funguje a jedná se zde o kvalifikovanou osobu, která je

⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1986.

⁸ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

placena podle sazebníku a hrozí jí v případě nedodržení nastavených pravidel či neplnění úkolů sankce.⁹

Tento návrh byl součástí výzkumného úkolu „Organizovaný zločin na území České republiky – vývoj, možné kriminogenní faktory, vybrané aktivity a právní nástroje postihu“ vycházejícího z obsahového zaměření projektu Střednědobého plánu výzkumných úkolů IKSP (institut pro kriminologii a sociální prevenci) na období 2016 až 2019, který zkoumal v rámci výzkumu i jako jeden z dílčích úkolů organizovaný zločin na území České republiky.

Použití operativně pátrací prostředky lze pouze v řízení o *úmyslném* trestném činu, v případě použití agenta (§158e) jsou podmínky užití omezeny pouze na řízení o nejzávažnějších a společensky nejvýznamnějších trestných činech.

Dle §158b trestního řádu může použít operativně pátrací prostředky policejní orgán, pokud byl pověřen příslušným ministrem, což může být například ministr spravedlnosti, útvar Policie České republiky (pokud byl pověřen policejním prezidentem), Generální inspekce bezpečnostních sborů pověřena jejím ředitelem, útvar Vojenského zpravodajství pověřen jeho ředitelem, útvar Bezpečnostní informační služby pověřen jejím ředitelem, a útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace pověřen jeho ředitelem.

Úmyslný trestný čin je pak takový trestný čin, k jehož spáchání vyžaduje trestní zákon úmyslné zavinění (nemůže jít o trestný čin spáchaný z nedbalosti), přičemž rozhodující jsou skutkové okolnosti popsané v záznamu o zahájení úkonů trestního řízení v popisu skutku a právní kvalifikaci v usnesení o zahájení trestního stíhání, či v obžalobě.¹⁰

Pověřený policejní orgán využívá operativně pátracích prostředků na základě zákona a pouze v souladu se zákonem, jen je-li dostatečně odůvodněno podezření, že byl spáchán úmyslný trestný čin. Přitom policejní orgán jen dokumentuje jednání pachatelů úmyslných trestných činů (popř. i jiných osob).¹¹ Pověřené policejní orgány „*nesmějí jakkoliv provokovat trestnou činnost nebo se jiným způsobem aktivně podílet na vytváření skutkového děje tak, aby vzbuzovaly, vytvářely či usměřňovaly do té doby prokazatelně neexistující vůli pachatele trestný čin spáchat. Je nepřípustné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoliv formou pomáhaly*“.¹² Hranice policejní provokace budou rozebírány v pozdější kapitole této práce.

⁹ BUDKA, Ivan. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu (poznatky z výzkumu). *Trestněprávní revue*, 2018, č. 11-12, s. 266.

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1990.

¹¹ Tamtéž

¹² Nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. I. ÚS 4185/16

Použití operativně pátracích prostředků nesmí nikdy sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení. Mohou být použity, jen pokud sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak (požadavek subsidiarity v souladu se zásadou přiměřenosti a zdrženlivosti vymezenou v § 2 odst. 4 trestního řádu) a nesmí jejich použitím docházet k nadbytečným zásahům do práv a svobod jiných osob¹³, kdy tato práva jsou ústavně chráněna například v Listině základních práv a svobod (dále jen Listina), která v čl. 7 odst. 1 říká, že „Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.“¹⁴

V některých odborných pracích jsou operativně pátrací prostředky považovány za samostatnou součást důkazních prostředků. Jiní autoři zase zastávají názor, že operativně pátrací prostředky samy o sobě nejsou důkazem ani důkazním prostředkem. Důkazní prostředek je zdroj, ze kterého orgán činný v trestním řízení čerpá důkazy. Jde o určitou formu, jejímž prostřednictvím orgán činný v trestním řízení přímo nabývá určitých poznatků, vzniká z ní poznatek, samotný obsah důkazu. Operativně pátrací prostředky tyto požadavky zcela nesplňují, kdy neposkytují přímý poznatek pro orgány činné v trestním řízení, jenž by měl charakter důkazu.¹⁵ Nicméně někteří autoři poukazují na to, že toto teoretické rozdělování nemá z praktického hlediska přílišný význam.¹⁶

Zákon výslovně uvádí, že důkazem jsou zvukové, obrazové a jiné záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků. Zvukovým záznamem se rozumí audiozáznam pořízený technickým zařízením a zaznamenaný zpravidla na datovém nosiči, který bude obsahovat převážně hlasovou komunikaci mezi osobami. Obrazovým záznamem se rozumí videozáznam pořízený technickým zařízením a zaznamenaný zpravidla na datovém nosiči, na němž mohou být zachyceny osoby a věci významné pro trestní řízení. V některých případech je obrazový záznam doplněn i záznamem zvukovým. Jinými záznamy se rozumí zachycení datové a jiné komunikace či údajů prostřednictvím různých technických zařízení. Tyto důkazy se provádí faktickým přehráním záznamu na odpovídajícím technickém zařízení.¹⁷

V souladu s §158f trestního řádu se dají operativně pátrací prostředky využít nejen v přípravném řízení, ale také až po zahájení trestního stíhání a po podání obžaloby. Po zahájení trestního stíhání se postupuje podle § 158b až 158e trestního řádu ohledně všech operativně

¹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1992.

¹⁴ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 357.

¹⁶ JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces.* Praha: Leges, 2018, s. 314.

¹⁷ STRÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. *Trestní řád: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1180.

pátracích prostředků v těchto ustanoveních upravených. Přestože nejde při jejich použití o důkazní prostředek ve smyslu §89an. trestního řádu, tudíž je z logiky věci vyloučena například účast obhájce při úkonu, či jeho předchozí vyrozumění o použití operativně pátracích prostředků. Obhájce se může seznámit se zvukovým, obrazovým nebo jiným záznamem získaným při použití operativně pátracího prostředku a vyjadřovat se k němu i k způsobu jeho získání, pokud bude tento záznam později použit jako důkaz.¹⁸

Po podání obžaloby pak o použití operativně pátracích prostředků rozhoduje předseda senátu soudu prvního stupně (popř. samosoudce) i bez návrhu státního zástupce. Tam, kde zákon hovoří v ustanoveních §158b až 158e o státním zástupci, náleží jeho pravomoci předsedovi senátu.¹⁹

Využití operativně pátracích prostředků je tedy možné i ve stádiu vyšetřování, i v řízení před soudem. Otázkou ovšem je, zda se možnost rozšíření využití operativně pátracích prostředků vztahuje pouze na řízení před soudem prvního stupně, nebo i na řízení před odvolacím soudem, popřípadě i na vykonávací řízení jakožto závěrečnou fázi trestního řízení, přičemž u posledně zmíněného musíme dovést, že nikoli.

Možnost rozhodnout o sledování osob a věcí ve stádiu vykonávacího řízení zákonná úprava sledování osob a věcí neobsahuje a není možné ji dovést ani extenzivním výkladem § 158f anebo analogií. V takovém případě by se jednalo o analogii zasahující do základních práv a svobod v neprospěch osoby odsouzeného, což je v právním státě nepřípustné. Použití operativně pátracích prostředků je z časového hlediska vázáno na probíhající trestní stíhání, proto použití operativně pátracích prostředků ve stádiu řízení následujícím po tom, v němž již bylo pravomocně rozhodnuto o vině a trestu, nemůže být opatřením legitimním z hlediska dodržení podmínek subsidiarity a přiměřené účelu sledovanému v tomto stádiu řízení. Důvodem pro nařízení sledování osoby by tak nemělo být například získání poznatků o chování odsouzeného v době přerušování výkonu trestu ze zdravotních důvodů, jak tomu bylo v jedné mediálně známé kauze.²⁰

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2030.

¹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ NAVRÁTILOVÁ TLAPÁK, Jana, GALOVCOVÁ, Ingrid. Sledování osob po skončení trestního stíhání. Bulletin advokacie, 2020, č. 1-2, s. 25-28.

2. Předstíraný převod

Jak již bylo popsáno výše, operativně pátrací prostředky byly původně upraveny v zákoně o policii. Předstíraný převod konkrétně jako „předstíraný převod věci“. V současné době je tento institut upraven v trestním řádu v § 158c, který stanoví podmínky a limity jeho použití. Současně se při aplikaci použije i obecné ustanovení § 158b, které je společně aplikovatelné pro všechny operativně pátrací prostředky.

Podstatou předstíraného převodu je předstírání právního úkonu učiněného jednou ze stran smlouvy, spočívajícího v koupi, prodeji nebo jiném způsobu převodu předmětu plnění. Kromě koupě může jít zpravidla taktéž o darování, směnu, nebo i nabytí vlastnictví v dědickém řízení, přičemž není podstatné, jakým právním předpisem by se smlouva řídila.²¹

Právní jednání, při kterém jedna ze smluvních stran uzavření smlouvy pouze předstírá bez skutečného úmyslu danou smlouvu uzavřít, je vážným zásahem do právní jistoty. Zásada právní jistoty zaručuje, že úkon je učiněn po právu, tedy svobodně a vážně, určitě a srozumitelně. V opačném případě jde o úkon, který bude stižený absolutní neplatností (*ex lege*), s účinky *ex tunc*. Zde jde však o povolený zásah ze strany státu, učiněný v zájmu odhalení, prověření nebo prokázání úmyslného trestného činu, bezprostředně souvisejícího s tímto převodem.²²

Předstíraným převodem podle prvního odstavce § 158c trestního řádu se rozumí předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci,

- a) k jejímuž držení je třeba zvláštní povolení,
- b) jejíž držení je nepřípustné,
- c) která pochází z trestného činu, nebo
- d) která je určena ke spáchání trestného činu.²³

Věcmi, k jejichž držení je třeba zvláštní povolení jsou věci, k jejichž držení a nakládání s nimi je nutný souhlas, průkaz nebo jiný úkon mající charakter povolení. Jde zejména o omamné látky, psychotropní látky, prekursory a jedy, radioaktivní materiály, střelné zbraně, výbušniny atd.²⁴

Věcmi, jejichž držení je nepřípustné se rozumí věci, které nesmějí být předmětem vlastnických vztahů či držby. Obecně půjde o návykové látky, přípravky, pomocné látky

²¹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1995.

²² Tamtéž

²³ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

²⁴ ZEŽULOVÁ, Jana. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1182.

a prekursory, zakázané zbraně, zakázané střelivo a zakázané doplňky ke zbraním, radioaktivní materiál atd.²⁵

Věcí, která pochází z trestného činu, je věc, kterou si pachatel neoprávněně přisvojil spácháním úmyslného trestného činu, ale i to, co bylo trestným činem vyrobeno (*tzv. producta sceleris*), dále to, co bylo trestným činem získáno (*tzv. celere quaesita*). Může jít např. o padělané peníze u trestného činu padělání a pozměnění peněz podle § 233 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), nebo o úplatek u § 331 trestního zákoníku. Nevyžaduje se nezvratná jistota, že věc pochází z trestného činu, ale pouze určitý stupeň předpokladu odůvodněného dosud provedenými zjištěními, šetřeními a případně i důkazy.²⁶

Ke spáchání trestného činu je určena věc, pokud byla opatřena za účelem spáchání trestného činu, nebo k jeho spáchání byla užita, pokud tím nebylo její využití vyčerpáno a pachatel zamýšlí ji použít ještě při páchaní dalšího trestného činu (např. padělatelské náčiní).²⁷

Předmětem předstíraného převodu jsou nejčastěji movité věci, ale může jít i o služby a odměnu za ně, nebo různá jiná plnění. Naopak nemohou být předmětem předstíraného převodu některá osobnostní práva, lidský život a zdraví a další "plnění" zasahující do tělesné integrity.²⁸

2.1 Role státního zástupce

Státní zástupce, jakožto orgán činný v trestním řízení, je v přípravném řízení dominujícím orgánem – v této souvislosti se používá termín „*dominus litis*“. Státní zástupce v něm vykonává dozor nad zachováním zákonnosti. Při výkonu dozoru v přípravném řízení je státní zástupce oprávněn dávat závazné pokyny k vyšetřování trestných činů, zúčastnit se provádění úkonů policejního orgánu nebo sám provést jednotlivý úkon, vracet věc se svými pokyny policejnímu orgánu k doplnění, rušit rozhodnutí a opatření policejního orgánu, jsou-li nezákonná a neodůvodněná, a může je nahrazovat vlastními. Jakožto instanční orgán také rozhoduje o stížnostech proti usnesením policejního orgánu.²⁹

Významnou činností státního zástupce v předsoudním stádiu je pak rozhodování o použití operativně pátracích prostředků. Před účinností tzv. velké novely trestního řádu se

²⁵ Tamtéž

²⁶ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře., s. 1996.

²⁷ Tamtéž

²⁸ ZEZULOVÁ, Jana. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1182.

²⁹ *Působnost Státního zastupitelství*, [online].Nsyz.cz, [cit. 6. dubna 2020]. Dostupné na: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/o-statnim-zastupitelstvi/pusobnost/psobnost-statniho-zastupitelstvi>>

těmito prostředky zabýval jen výjimečně, což souvisí s posílením jeho pravomocí a povinností v předsoudní fázi trestního řízení.³⁰

Předstíraný převod lze učinit pouze na základě povolení státního zástupce. Povolení musí mít písemnou formu, a přesto že jde o prostředek, který může mít povahu neodkladného, nebo neopakovatelného úkonu ve smyslu § 158 odst. 3 věty třetí trestního řádu, nelze ho vydat telefonicky ani faxem, a to ani v naléhavých případech. Jedině za předpokladu, že je zaručeno utajení úkonu v rozsahu stanoveném pro tento úkon zvláštními předpisy, lze výjimečně udělit souhlas prostřednictvím elektronické pošty. Povolení se vydává ve formě opatření, proti kterému není přípustná stížnost.³¹

Státní zástupce vydá povolení jen na základě spolehlivé znalosti skutkového stavu, získané ze spisu nebo ve výjimečných případech z informace policejního orgánu. Státní zástupce ověří po předložení příslušného záznamu, protokolu nebo jiného dokladu, zda informace odpovídala skutečnosti a zda úkon, k němuž dal souhlas, byl proveden zákonným způsobem. Při vydání povolení k předstíranému převodu dbá státní zástupce, aby jeho provedením nebylo nepřípustným způsobem zasahováno do jednání osob, proti kterým má být úkon použit, zejména aby nebyly podněcovány k trestné činnosti, kterou dosud nepřipravovaly, ani se o ni nepokusily (srov. čl. 18 pokynu obecné povahy NSZ č. 9/2019).³²

Nesnese-li věc odkladu, lze předstíraný převod provést i bez povolení. Pověřený policejní orgán je oprávněn provést předstíraný převod bez povolení, jestliže věc nesnese odkladu, v případech, kdy hrozí, že by v mezidobí při opatrování souhlasu pominuly okolnosti, za kterých lze předstíraný převod uskutečnit (např. zájemce o omamné látky by je nakoupil jinde). Na rozdíl od jiných případů (např. zadržení osoby) není vyžadováno současné splnění podmínky, že povolení státního zástupce nelze předem dosáhnout.³³

Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně, v době co nejkratší s přihlédnutím k povaze věci a charakteru předstíraného převodu dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Lhůta 48 hodin se pak počítá od okamžiku

³⁰ FENYK, Jaroslav. Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 11-12, s. 38.

³¹ ZEŽULOVÁ, Jana. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1183.

³² Tamtéž

³³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře, s. 1998.

uskutečnění předstíraného převodu, nikoliv od podání žádosti policejního orgánu státnímu zástupci³⁴.

O předstíraném převodu sepíše policejní orgán záznam, který do 48 hodin doručí státnímu zástupci. Jedná se o jednu z mála situací, kdy se o úkonu neseписuje protokol podle §55 odst. 1. trestního řádu. V trestním řádu není nikde stanoveno, jaké přesné náležitosti by měl záznam obsahovat, nicméně půjde zpravidla o popis skutkového děje, údaje k osobám, mezi nimiž k předstíranému převodu došlo a v čem přesně předstíraný převod spočíval – zejména předmět předstíraného převodu. Tyto náležitosti by měly být ostatně obsahem každého záznamu.³⁵

V záznamu o provedeném předstíraném převodu se naopak nemusejí uvádět údaje o osobě policisty, který se na provádění předstíraného převodu podílel, není-li to z hlediska využitelnosti záznamu o provedeném předstíraném převodu jako důkazu v dalším trestním řízení nezbytné. Tento policista dále také nemůže být činný v téže trestní věci jako policejní orgán konající prověřování nebo vyšetřování.³⁶

Tento záznam může také být sám o sobě použit jako důkaz, pokud byl tento operativně pátrací prostředek použit v souladu se zákonem, tj. za stanovených zákonných podmínek, a způsobem, který není v rozporu se zákonem (zejména § 158b odst. 1, 2 a § 158c odst. 1 trestního řádu), a že jím bude důkaz proveden.³⁷

2.2 Meze předstíraného převodu a policejní provokace

Otázka provokace nezákonného jednání, ke které se dlouhodobě vyjadřuje Ústavní soud i ESLP, představuje velice komplikovanou oblast, jelikož jednání, které směřuje k vyprovokování trestného jednání jinou osobou, je vážným zásahem do základních lidských práv, chráněných na národní i mezinárodní úrovni. V této souvislosti je nutné zmínit čl. 8 odst. 2 Listiny, která stanoví, že: „Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon“, a také čl. 39 Listiny „Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“ Došlo by k nepřijatelnému porušení těchto článků, pokud by se jednání státních orgánů,

³⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře, s. 1999.

³⁶ BENEŠOVÁ, Marie. Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnosti utajit osobní identitu policisty provádějícího předstíraný převod a k použitelnosti záznamu o předstíraném převodu jako důkazu. Sbírnka výkladových stanovisek nejvyššího státního zastupitelství. 2002, č. 12.

³⁷ Tamtéž

v tomto případě Policie ČR, stalo součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestné jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu).³⁸

Slovy Ústavního soudu se jedná o provokaci v případě, kdy policie svým zákrokem do života občana vyvolá v tomto občanovi úmysl spáchat trestný čin, ačkoli předtím tento občan žádný takový úmysl neměl.³⁹

Policie samozřejmě v případech závažných trestných činů může, a v zájmu jejich odhalení i musí, zákonným způsobem do vývojových stadií trestného činu vstupovat, nesmí jej však provokovat, tedy iniciovat trestnou činnost, která by bez ní spáchána nebyla. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí zcela správně neuznal názor odvolatele, že by policie měla zabránit páchání každého trestného činu již v jeho počátečním stádiu, jelikož takový postup by fakticky činil institut operativně pátracích prostředků zbytečným a policie by byla při výkonu svých pravomocí ochromena.⁴⁰

V České republice, jakožto v právním státě, je vyloučeno, aby policie vyvíjela vůči komukoli přímé aktivity s cílem vyvolat v něm rozhodnutí spáchat trestný čin. Kritériem pro posouzení, zda se v konkrétním případě jedná o policejní provokaci a zda to byla policie, kdo vyvolal spáchání trestného činu, je skutečnost, zda pachatel měl již na počátku v úmyslu spáchat trestný čin, anebo zda ho pojal až v důsledku aktivity policie.⁴¹

Kromě již zmíněného úmyslu pachatele spáchat trestný čin již od počátku je nutné vzít v úvahu, v jaké fázi jednání pachatele policista do případu vstoupil. Zda ve chvíli, kdy se dostal policista do kontaktu s osobou pachatele, již pachatel měl záměr dopustit se určitého jednání naplňujícího znaky některého trestného činu, popř. zda policie přistoupila k provedení předstíraného převodu věci až v době, kdy taková osoba již podnikala kroky, které směřovaly ke spáchání trestného činu, anebo dokonce již poté, co započala s jeho pácháním.⁴²

Před nabídkou předstíraného převodu musí existovat odůvodněné podezření, že pachatel takovou nabídku přijme, a převod se nesmí vyznačovat žádnými neobvyklými, nebo zvláště výhodnými podmínkami. Je zakázané, aby policista například zneužíval přátelství, sympatií nebo jiné náklonnosti, snažil se navodit přesvědčení, že pachatelův čin nebude trestně stíhán, poskytnul mu záruky atd., kdy tyto metody jsou způsobitelné jiného navést ke spáchání či dokonání trestného činu.⁴³

³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 710/01

³⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2002, sp. zn. II. ÚS 552/01

⁴⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 1. 2006 sp. zn. 2 To 139/2005

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 4 Tdo 107/2013

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 5 Tdo 497/2012

⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. I. ÚS 4185/16

Pokud by však obviněný ještě před setkáním se skrytými vyšetřovateli byl již rozhodnutý spáchat trestný čin spočívající například v prodeji omamné látky, tudíž vstupem orgánů policie byl jeho původní záměr pouze realizován, aniž byl k jeho uskutečnění jakýmkoli způsobem veden, nemůže zde obstát námitka obviněného o absenci jeho úmyslu „trestně jednat“, neboť úmysl dopustit se trestného činu, projevil obviněný ještě před vstupem policie do kontaktu s ním. Nejedná se tedy o případ, kdy se pachatel až v důsledku aktivity policie rozhodne spáchat trestný čin, v dané věci policie svou aktivitou nevyvolala u obviněného úmysl dopustit se protiprávního jednání, neboť ke spáchání trestného činu byl již rozhodnutý.⁴⁴

K obdobnému závěru došel Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2004, týkající se případu, ve kterém se Stěžovatel poté, co byl kontaktován skrytým policistou, zcela dobrovolně dostavil na schůzku s ním a sám iniciativně navrhl, aniž by byl tímto policistou k něčemu nucen, že mu prodá 50 000 padělaných USD, a rovněž navrhnul datum schůzky, kdy se měla transakce uskutečnit, kterou ještě sám telefonicky potvrdil. Jednání stěžovatele bylo opakované a velmi aktivní a bylo motivováno výhradně jeho ziskuchtivostí, nikoliv nátlakem policie. I když jednání policisty tvořilo v daném případě jeden z dílčích elementů celkového průběhu události, nelze je pokládat za určující či podstatný prvek trestného činu. Byl to naopak stěžovatel, kdo vystupoval aktivně a cílevědomě.⁴⁵

Podobně se nejedná o vyprovokování trestného činu policií v situaci, jestliže příslušná policejní složka jen reaguje na již učiněnou a zjištěnou nabídku pachatele, že zájemcům opatří a prodá drogy, a koupí-li policie od něj prostřednictvím utajeného svědka množství drogy, které pachatel nabízí⁴⁶, za provokaci není možné považovat ani to, že policie při předstíraném převodu pouze určila množství drogy, kterou předstírala od pachatele zakoupit.⁴⁷

Můžeme tedy shrnout, že policejní orgány při provádění předstíraného převodu mohou, a v zájmu odhalení trestné činnosti musí do případu vstoupit, nesmí však jednat tak, že se jejich jednání stane součástí skutkového děje, celého toho řetězce úkonů, které pak v komplexnosti tvoří daný trestný čin. Bylo by v rozporu se základními zásadami právního státu, Listinou, jakož i základními právy občanů, pokud by státní orgány vedeny snahou ochránit společnost před trestnou činností, vykonávaly takovou činnost, která by měla způsobit osobu ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy proti této osobě a vyvolat její trestní stíhání.

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1366/2003

⁴⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. II. ÚS 797/02

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1005/2005

⁴⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 8. 2011, sp. zn. 1 To 35/2011

3 Sledování osob a věcí

Nejčastěji používaný operativně pátrací prostředek představuje institut sledování osob a věcí, upravený primárně v ustanovení § 158d trestního řádu, podpůrně také v § 15 zák. č. 289/2005 Sb., zákon o vojenském zpravodajství.

Tento institut představuje důležitý nástroj v boji proti kriminalitě, kdy umožňuje její efektivní odhalování a objasňování v počátečních stádiích trestné činnosti. S využitím tohoto institutu je však nerozlučně spjat zásah do soukromí sledované osoby, v podstatně větší míře, než je tomu u již rozebraného předstíraného převodu. Na jedné straně zde stojí legitimní zájem státu na postihování a odhalování těch nejzávažnějších druhů trestné činnosti, na druhé pak právo jednotlivce na soukromí a garance jeho respektování a zákaz bezdůvodných zásahů do soukromí ze strany veřejné moci. Jde tedy o silně ofenzivní prostředek, který výrazně zasahuje do sféry základních lidských práv, na což opakovaně upozorňuje ve svých rozhodnutích jak Ústavní soud, tak ESLP a jeho použití se tedy musí vždy důsledně zvažovat a zároveň dbát na dodržování veškerých zákonných podmínek použití, jakož i základních zásad ovládajících trestní řízení.⁴⁸

Institut sledování osob a věcí vykazuje velké množství podobností, ale zároveň i odlišností s ustanoveními paragrafů § 88-88a trestního řádu, upravujících odposlech a záznam telekomunikačního provozu, které jsou vzhledem k § 158d ve vztahu speciality. Typová závažnost trestných činů je zde úžeji vymezena. Oproti § 158d nestačí, že jde o úmyslné trestné činy, ale musí jít o zločiny, na které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, nebo o taxativně vymezené trestné činy, nebo musí jít o trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána. Nařídít odposlech a záznam telekomunikačního provozu může jen předseda senátu, v přípravném řízení pak na návrh státního zástupce soudce, což je rozdíl, oproti nejednotnému režimu povolování u sledování osob a věcí. Maximální doba odposlechů je oproti sledování kratší, a taktéž je stanovena povinnost policejního orgánu průběžně vyhodnocovat, zda důvody k odposlechu stále trvají, kdy u sledování tato povinnost výslovně zakotvena není. U opakovaného prodloužení odposlechu podle § 88 odst. 4 je povolení možné za přísnějších podmínek, kdežto opakované prodloužení sledování podle § 158d je vázáno pouze na novou žádost. Po pravomocném skončení věci, je v případech podle § 88 a § 88a stanovena informační

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. Bulletin advokacie. 2018, č. 7-8, s. 13-19.

povinnost vůči odposlouchávané osobě, u sledování žádná taková povinnost stanovená není⁴⁹, i když by dle mého názoru měla být, a nevidím zde důvod pro neexistenci této úpravy. Toto je jen demonstrativní výčet rozdílů mezi danými ustanoveními. Dá se tedy říci, že úprava odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, ač tematicky velmi podobná, je v některých aspektech mnohem propracovanější a přísnější než úprava sledování, přičemž však minimálně u některých druhů sledování dochází ke stejně závažným, či i závažnějším zásahům do práv osob, jako u odposlechů.

Z dikce trestního řádu můžeme sledování osob a věcí zařadit do tří skupin, které se od sebe liší režimem povolení. První skupinou bude prosté sledování podle § 158d odst. 1, o kterém nejsou pořizovány žádné záznamy. Může ho provádět pověřený policejní orgán, a nepotřebuje k němu povolení státního zástupce ani soudce. Druhou skupinou bude sledování podle druhého odstavce, při kterém jsou pořizovány záznamy. Pověřený policejní orgán je může uskutečnit jen na základě povolení státního zástupce. Třetí skupinou je pak sledování prováděné podle odstavce 3, kterým má být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, o kterém jsou pořizovány záznamy. Pověřený policejní orgán je může uskutečnit jen na základě povolení soudce. Při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k rozmístění technických prostředků.⁵⁰

Zákonodárce nám zde prakticky říká, že některá sledování zasahují do práv na ochranu soukromí méně intenzivněji než jiná, se zvyšující intenzitou zásahu do práv, se zvyšuje i přísnost počítačové kontroly. Nicméně s tím se v praxi pojí řada problémů a nejasností, zejména pokud jde o citlivost rozlišení mezi jednotlivými zásahy. Jde o případy, kdy zásah do soukromí bude stejně intenzivní, ne-li ještě intenzivnější než ten, pro který zákon nařizuje povolení od soudce, přesto však postačí pouze povolení státního zástupce (samozřejmě s výjimkou, kdy se zasahuje do nedotknutelnosti obydlí). Asi nejlepším příkladem zmíněného, je tzv. *prostorový odposlech*,⁵¹ blíže podkapitola 3.1.

Sledováním osob a věcí se podle § 158d odst. 1 rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.⁵² Toto „obecné“ sledování, při kterém nejsou pořizovány žádné zvukové ani obrazové záznamy, ani

⁴⁹ GRIVNA, Tomáš. In JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 323.

⁵⁰ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1194.

⁵¹ GRIVNA, Tomáš. In JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 321.

⁵² Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

jím není zasahováno do nedotknutelnosti obydlí či listovního tajemství, je v plné pravomoci policejního orgánu, který k němu tudíž nepotřebuje žádné povolení. Slouží k získávání poznatků o osobách (nemusí jít nutně jen o osobu podezřelého) a věcech, které jsou důležité pro prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu. Sledování se provádí utajeným způsobem, myšleno zejména ve vztahu k osobám, které jsou sledovány. Technickými prostředky se pak myslí jakýkoliv prostředek umožňující sledování na dálku, např. od dalekohledu až po přístroje umožňující vidění v noci, včetně prostorových odposlechů. Jinými prostředky se pak rozumí klasické sledování, kdy policejní orgán osobu či věc sleduje fyzicky, jde o běžné smyslové vnímání.⁵³

Pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.⁵⁴ Podle čl. 37 odst. 2 Listiny, má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Podle čl. 40 odst. 3 věty první, má obviněný právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce.⁵⁵ Ústavní soud dovodil, že součástí práva na obhajobu dle čl. 40 odst. 3 Listiny, je i právo radit se s obhájcem za podmínek, ve kterých nedochází k poskytování informací orgánům činným v trestním řízení. V takovém případě komunikace mezi obhájcem a klientem podléhá maximální možné ochraně.⁵⁶

Nicméně judikatura Ústavního soudu je nejednotná v názoru, od jakého okamžiku podléhá komunikace mezi obviněným a advokátem zmíněné ochrany.⁵⁷ Zatímco v nálezu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10 došel soud k závěru, že povinnost zachovávat mlčenlivost advokáta počíná okamžikem, kdy jej klient požádá o právní službu a v souvislosti s tím ho začne seznamovat se svým problémem, v jiném rozhodnutí říká že: „*Zust. § 158d odst. 1 tr. řádu vyplývá, že sledováním osob a věcí se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Tímto ustanovením je chráněna nerušená komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem, včetně*

⁵³ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře, s. 2004.

⁵⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14-2

⁵⁷ GŘIVNA, Tomáš. Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem. Bulletin advokacie. 2017, č. 6, s. 61-66.

poznatků o obsahu hovoru mezi nimi a s tím souvisejícími informacemi (např. o místu setkání, způsobu komunikace apod.). Je ovšem třeba upozornit na to, že citované ustanovení se týká pouze případů, kdy již bylo zahájeno trestní stíhání vydáním usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu.⁵⁸ V citovaném rozhodnutí Ústavní soud spojuje okamžik ochrany komunikace mezi advokátem a obviněným se zahájením trestního stíhání, tzn. zákaz se netýká komunikace mezi obviněným a advokátem, který není jeho obhájcem, i když se jím později stal.⁵⁹

Použití institutu sledování osob a věcí však není vyloučeno za splnění všech zákonných podmínek vůči advokátovi, jenž je podezřelý z trestné činnosti spáchané vůči osobě, které poskytoval právní služby jako její obhájce v trestním řízení vedeném proti ní. V takovém případě se omezení podle § 158d odst. 1 věty druhé trestního řádu týkající se komunikace obviněného se svým obhájcem neuplatní, i když při sledování osob a věcí dojde ke komunikaci mezi advokátem podezřelým z trestné činnosti a osobou, které dříve poskytoval právní služby jako její obhájce.⁶⁰

Stejně tak pokud jde o komunikaci osob podezřelých ze spáchaní trestného činu, kdy trestná činnost měla spočívat především právě v obsahu jejich vzájemné komunikace. V této souvislosti nebude podstatný vztah mezi obviněnými jako klientem a advokátem, nýbrž se jedná o vztah spolupachatelů trestné činnosti, z čehož plyne, že se obviněný nemůže dovolávat ochrany tajemství vzájemně sdělených informací.⁶¹

Zničení a nepoužití záznamu směřuje vůči zvukovému, obrazovému nebo jinému záznamu, nikoli úřednímu záznamu v písemné podobě či protokolu. Ke komunikaci obviněného s obhájcem vyslechnuté při sledování nelze ani vyslýchat jako svědka policistu pověřeného sledováním, i když v jiných případech je takový výslech přípustný.⁶²

V ustanovení § 158d odst. 2 je upraveno sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, a které lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce.⁶³ Nesnese-li věc odkladu, lze sledování s pořizováním záznamů zahájit i bez povolení státního zástupce za podmínek vymezených v odstavci 5. Sledování spojené s pořizováním záznamů prováděné „pouze“ na základě povolení státního zástupce nesmí zasahovat do soukromí sledovaných osob ve smyslu odstavce 3, půjde tedy zejména

⁵⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14

⁵⁹ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1194.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1332/2009

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1245/2013

⁶² ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře, s. 2005.

⁶³ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

o případy sledování prováděného na veřejně přístupných místech, přičemž v případě pochybností o míře zásahu je nutné postupovat podle odstavce 3, jinak hrozí, že pořizeny záznam bude nepoužitelný.⁶⁴

V odstavci třetím pak máme upravenou třetí skupinu sledování, jak už bylo uvedeno výše, ke kterému je třeba písemné povolení soudce, je-li jím zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo má být zjišťován obsah jiných písemností uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků. Ochrana obydlí je zakotvena v Listině v čl. 12 odst. 1, který nám říká, že obydlí je nedotknutelné a není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí. Podle čl. 12 odst. 3 mohou být jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí zákonem dovoleny jen tehdy, je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých, anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku.⁶⁵ Obydlím se podle §133 trestního zákoníku rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející.⁶⁶

Pojem obydlí je dle Nálezů Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09 třeba rozšířit i na jiné prostory a pozemky dle § 82 odst. 2 trestního řádu, tzv. nebytové prostory, avšak jen do té míry, pokud nejsou veřejně přístupné. Jde zejména o dílny, kanceláře, skladiště, živnostenské provozovny, samostatně stojící garáže, které nejsou součástí bytu, automobily (pokud nejde o obytné přívěsy sloužící k trvalému bydlení) atd.⁶⁷

Povolení podle odstavců 2 a 3 lze vydat jen na základě písemné žádosti. Žádost musí být odůvodněna podezřením na konkrétní trestnou činnost a, jsou-li známy, též údaji o osobách či věcech, které mají být sledovány. V povolení musí být stanovena doba, po kterou bude sledování prováděno a která nesmí být delší než šest měsíců. Tuto dobu může osoba, jenž sledování povolila, na základě nové žádosti písemně prodloužit vždy na dobu nejvýše šesti měsíců. Nesnese-li věc odkladu a nejde-li o případy sledování podle odstavce 3, lze sledování zahájit i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.⁶⁸

Nesnese-li věc odkladu a nejde-li o případy kdy je sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, lze sledování zahájit i bez povolení. Policejní orgán je však povinen

⁶⁴ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1195.

⁶⁵ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře, s. 1113.

⁶⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Bez splnění podmínek podle odstavců 2 a 3 lze sledování provést, pokud s tím výslovně souhlasí ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno a je-li takový souhlas dodatečně odvolán, sledování se neprodleně zastaví.⁶⁹ Nutno ovšem dodat, že sledování se souhlasem osoby podle odst. 6 je v praxi využíváno skutečně minimálně. Každoročně se podíl těchto úkonů pohybuje pouze v rozmezí 0,1 % - 0,7 %.⁷⁰ Pokud nebyly při sledování zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit.⁷¹

Konečně odst. 10 daného ustanovení nám říká, že v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz jen tehdy, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíchž práv a svobod bylo sledováním zasahováno.⁷² Otázkou ovšem je, jak je tomu u druhé skupiny odposlechů, pro které je třeba povolení soudu.

Komentář se k tomuto vyjadřuje celkem jasně s názorem, že pokud by se odst. 10 vztahoval pouze ke sledování povoleného státním zástupcem, pak by sledování povolené soudcem bylo použitelné bez dalšího omezení. Tato varianta však není příliš logická, s ohledem na to, že sledováním podle odst. 3 dochází k většímu zásahu do soukromí osob. Odkaz na odstavec 2 se tedy má vztahovat k pořizování záznamu, přičemž takové záznamy jsou použitelné v jiné trestní věci za podmínek uvedených v odstavci 10, ať již bylo sledování povoleno státním zástupcem nebo soudcem.⁷³

Nicméně dlouhodobá rozhodovací praxe je opačná. Obhajoba často a úspěšně argumentuje tím, že o podmínkách použití prostorových odposlechů povolených soudem v jiné trestní kauze trestní řád mlčí, z čehož dovozuje, že to nepovoluje a soudy jí ve valné většině dávají za pravdu. Na tomto místě nelze nezmínit médii zmiňovanou kauzu známého lobbisty

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ Policejní prezidium ČR. *Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věci dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2019* [online]. mvcr.cz, 22. června 2020 [cit. 30. října 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>>

⁷¹ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷² Tamtéž

⁷³ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1199.

Ivo Rittiga, kdy Městský soud v Praze vyloučil tyto prostorové odposlechy z dokazování (srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 3 Tz 8/2018).⁷⁴

Za zmínku ovšem stojí i nedávné usnesení Nejvyššího soudu, které taktéž neuniklo pozornosti médií, a bylo dokonce označováno jako průlomové, právě na poli použitelnosti prostorových odposlechů v jiné trestní kauze, než pro kterou byly povoleny. V tomto usnesení Nejvyšší soud řekl, že „by představovalo nelogický anachronismus, pokud by jakékoli záznamy ze sledování povoleného soudcem v jiné věci byly důkazně vyloučeny, i když by poskytovaly zásadní důkazní materiál o těch nejzávažnějších zločinech. Bylo by to i v naprostém logickém a systematickém nesouladu s možností použít v jiné věci záznamy o odposlechu telekomunikačního provozu, upravenou zákonodárcem v § 88 odst. 6 trestního řádu.“

Dále shrnul, že záznamy o sledování osob a věcí lze použít jako důkaz i v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování povoleno, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno. To platí jak v případech, kdy bylo sledování povoleno státním zástupcem, tak i v případech, kdy bylo sledování povoleno soudcem. V případech sledování povoleného soudcem, při němž je zasahováno do nedotknutelnosti obydlí nebo jiných práv uvedených v § 158d odst. 3 tr. ř., je však třeba přípustnost takového důkazu v jiné věci posuzovat s respektem k právu na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Přitom je třeba zejména přihlídnout k intenzitě zásahu do práv uvedených v § 158d odst. 3 trestního řádu a k závažnosti trestného činu, o němž je vedeno řízení v jiné trestní věci.⁷⁵ Citované usnesení tedy není nikterak průlomové, Nejvyšší soud nečinil žádný větší krok směrem k sjednocení rozhodovací praxe, prakticky jen řekl, že použít záznamy povolené podle odst. 3 lze, musí se však vždy přihlížet ke konkrétním okolnostem v konkrétním případě.

Co se týče využívání institutu sledování v policejní praxi, tak byly úkony sledování osob a věcí byly v roce 2019 využívány v největší míře v souvislosti s šetřením toxikomanie (1563 úkonů, tj. 29,3 % z celkového počtu úkonů), dále pak byly použité na daňovou trestnou činnost, násilnou a na trestnou činnost proti veřejnému zájmu a podvody. Více než třetinu těchto úkonů, pak tvoří úkony s vazbou na organizovanou trestnou činnost. Jde o velice efektivní prostředek, jelikož v roce 2019 bylo téměř 77 % spisů s těmito úkony označeno jako efektivní, a informace z nich získané byly použity ať už přímo či nepřímo v trestním řízení. V necelých 13 % případů

⁷⁴SHRBENÝ, Filip. Použitelnost prostorových odposlechů povolených soudem v jiné trestní kauze, než pro kterou byly povoleny. [online]. mvcr.cz, 22. června 2020 [cit. 28. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pouzitelnost-prostorovych-odposlechu-povolenych-soudem-v-jine-trestni-kauze-nez-pro-ktou-byly-povoleny-111994.html>>

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020

pak informace získané sledováním nebyly využity vůbec. Můžeme tedy říci, že v praxi nedochází k zbytečnému nadužívání sledování. Vývoj nasazování sledování osob a věcí dle jednotlivých odstavců § 158d trestního řádu není rovnoměrný. Je ovlivněn zejména strukturou a charakterem trestných činů, možnostmi jejich objasňování, zejména nepravděpodobností získání potřebných informací a důkazů jiným zákonným způsobem. Každoročně nejvyšší objem představují úkony vyžádané s povolením státního zástupce. V roce 2019 se jednalo o 2 712 úkonů (55,7 %).⁷⁶

3.1 Prostorový odposlech

Prostorový odposlech je pojem, který není nikde v trestním řádu, ani jiných trestněprávních předpisech přesně vymezen. Jeho vymezení je tedy ponecháno právní praxi. Můžeme ho vymezit jako *utajené získávání informací pomocí speciálních, pro tyto účely sestrojených technických prostředků a zařízení zaznamenávajících obraz, zvuk, přesný pohyb i činnost sledovaných osob v reálném čase a prostoru*. Zjednodušeně řečeno nejde ani o odposlech telekomunikačního provozu ve smyslu ustanovení § 88 trestního řádu, či získávání údajů o již uskutečněném telekomunikačním provozu, ale o sledování obrazu či zvuku v soukromí, domě, na ulici, na pracovišti, v dopravním prostředku, prakticky kdekoli, kde je to technicky možné.⁷⁷

V praxi se pro prostorový odposlech realizuje skrze ustanovení § 158d odst. 2, popř. odst. 3, což znamená, že pokud jím nedochází k zásahu do nedotknutelnosti obydlí, postačí při jeho povolování souhlas státního zástupce. Přitom použití prostorového odposlechu je mnohem větší a závažnější zásah do práv než pouhý odposlech telefonního hovoru, hlavně z důvodu, že prostorový odposlech zaznamenává všechno a všechny, zasahuje do práv mnohem většího okruhu osob než jen telefonující osoby, je nepředvídatelný, a s tím, jak dochází k technickému vývoji a zlepšování technických prostředků pro prostorový odposlech, i univerzálnější a výkonnější.⁷⁸

V souvislosti s tím je určitě vhodné zmínit další relativně nedávnou, medializovanou kauzu soudce Vrchního soudu v Praze, obviněného z údajné trestné činnosti, kde byly

⁷⁶ Policejní prezidium ČR. *Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2019* [online]. mvcr.cz, 22. června 2020 [cit. 30. října 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>>

⁷⁷ JELÍNEK, Jiří. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Bulletin advokacie*. 2018, č. 7-8, s. 13-19.

⁷⁸ JELÍNEK, Jiří. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020. s. 36.

odposlechy umístěny v budově soudu, v kanceláři daného soudce. Odposlechy tedy mohly zachytit nejenom informace ohledně trestné činnosti soudce, ale také skutečnosti z jiných jednání, které s danou kauzou neměly nic společného, a v neposlední řadě také poradu senátu o rozsudku, která je ze zákona tajná a nesmí se jí účastnit nikdo kromě soudce, přísedících a zapisovatelky (§ 127 odst. 1 trestního řádu).⁷⁹ Je tedy teoreticky možné, že se tímto způsobem police mohla dostat k protokolům o hlasování, či k informacím naprosto nerelevantním ve vztahu k dané kauze.⁸⁰

Prof. Jelínek považuje prostorový odposlech za důkazní prostředek, nikoliv za operativně pátrací prostředek a navrhuje jeho samostatnou úpravu společně s dalšími „klasickými“ odposlechy podle § 88 a § 88a v hlavě páté trestního řádu, nikoliv v hlavě čtvrté u operativně pátracích prostředků⁸¹, jak je tomu teď. Já jsem spíš toho názoru, že by měl být upraven v rámci § 158d, kam bývá zařazován nyní. Plně se zde ztotožňuji s názorem doc. Grivny, že by prostorový odposlech měl schvalovat nezávislý orgán – soud, ve všech případech, a nikoliv státní zástupce. Dále by mělo dojít ke zpřísnění podmínek v intencích § 88 a § 88a, tzn. prostorový odposlech by měl být omezen jen na některé trestné činy, nikoliv pro všechny úmyslné trestné činy. Taktéž by měla být stanovena informační povinnost ve vztahu k sledovaným osobám po skončení řízení spolu s vyššími požadavky na možnost prodloužení, v podobě vyhodnocení dosavadního průběhu sledování.⁸²

Jakožto velmi intenzivní zásah do práva na soukromí si prostorový odposlech zaslouží stejnou míru ochrany, jako klasický odposlech telefonního hovoru podle § 88, což mimo jiné uznal i ESLP v jednom ze svých rozhodnutí.⁸³ Obdobně to vyplývá i ze společného usnesení Stálé komise pro kontrolu Generální inspekce bezpečnostních sborů a Stálé komise pro kontrolu použití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, použití sledování osob a věcí a rušení provozu elektronických komunikací Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, podle jejichž názoru se jedná o srovnatelný zásah do soukromí občanů, a tak neexistuje jediný důvod,

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ DIMUN, Petr. Policie si v případě soudce Elischera měla nezákonně opatřit protokoly o hlasování soudců [online]. ceska-justice.cz, 9. března 2017 [cit. 25. října 2020]. Dostupné na <<https://www.ceska-justice.cz/2018/04/policie-si-v-pripadu-soudce-elischera-mela-nezakonne-opatrit-protokoly-o-hlasovani-soudcu>>

⁸¹ JELÍNEK, Jiří. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020. s. 40.

⁸² GRIVNA, Tomáš. In JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018. s. 325.

⁸³ Rozsudek ve věci R.E. v. Spojené království, ze dne 27. 10. 2015, číslo stížnosti 62498/11, dostupný na <[http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/388926D9A48F66A3C1257FA0004C91A3/\\$file/R.%20E.%20proti%20Spojen%C3%A9mu%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/388926D9A48F66A3C1257FA0004C91A3/$file/R.%20E.%20proti%20Spojen%C3%A9mu%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD_rozsudek.pdf?open&)>

proč by měla existovat odlišná právní úprava.⁸⁴ Sjednocení úprav v tomto smyslu je dozajista dobrý námět pro plánovanou rekonstrukci trestního řádu.

3.2 Sledování osob v kontextu ochrany soukromí

Jak již bylo řečeno, sledováním, a to zejména sledováním osob, dochází v různé intenzitě k zásahům do práva na soukromí a soukromý život, které je garantováno jak v čl. 7 a čl. 10 odst. 2 Listiny, tak v čl. 8 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva). Pojem soukromí a soukromý život v jednom ze svých nálezů vymezil Ústavní soud: „Primární funkcí práva na respekt k soukromému životu je zajistit prostor pro rozvoj a seberealizaci individuální osobnosti. Vedle tradičního vymezení soukromí v jeho prostorové dimenzi (ochrana obydlí v širším slova smyslu) a v souvislosti s autonomní existencí a veřejnou mocí nerušenou tvorbou sociálních vztahů (v manželství, v rodině, ve společnosti), právo na respekt k soukromému životu zahrnuje i garanci sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování jednotlivce o sobě samém. *Jinými slovy, právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům.*“⁸⁵

Článek 4 odst. 2 ve spojení s čl. 7 odst. 1 a čl. 10 Listiny, vyžadují, aby limity pro zásah do práva na respektování soukromého života, byly vymezeny zákonem. Naproti tomu článek 8 odst. 2 Úmluvy říká, že zásah musí být nejen dovolen zákonem, ale musí sledovat také jeden z legitimních cílů, tomuto cíli musí být přiměřený a v demokratické společnosti nezbytný.

Právo na soukromí není právo absolutní povahy, proto do něj lze použitím operativně pátracích prostředků zasáhnout. Z judikatury ESLP lze dospět k závěru, že z hlediska slučitelnosti použití sledování s ochrannou soukromého života, je rozhodný test právě těchto tří podmínek – legality, legitimacy a proporcionality. U testu legality se pak ESLP zabývá především otázkami informování osob o sledování, vnější kontrolou a okruhem trestných činů.⁸⁶ Ve vztahu k otázce informování osob o sledování by se dalo polemizovat o souladu současné úpravy s podmínkou legality, když jak už bylo řečeno výše, informační povinnost

⁸⁴ŠRÁMEK, Dušan. *Poslanci chtějí, aby i sledování schvaloval soud místo státního zástupce* [online]. ceska-justice.cz, 9. března 2017 [cit. 25. října 2020]. Dostupné na <<https://www.ceska-justice.cz/2017/03/poslanci-chteji-aby-sledovani-schvaloval-soud-misto-statniho-zastupce>>

⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10

⁸⁶ GRIVNA, Tomáš. In JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018. s. 317.

vůči odposlouchávané osobě u sledování stanovená není, na rozdíl od odposlechů podle § 88 a 88a trestního řádu.

Limity zásahu do práva na soukromí v důsledku sledování osob je možné dovodit z rozhodovací praxe ESLP, který při posuzování zásahů do soukromí nedělá rozdíly mezi jednotlivými způsoby skrytého sledování a ke sledování osob za využití technických prostředků na záznam obrazu a zvuku přistupuje stejně jako k realizaci odposlechů, monitorování elektronické komunikace či použití agenta, tj. takovéto sledování osob spadá pod pojem „*secret surveillance*“, a uplatňuje ve vztahu k němu limity stanovené pro použití těchto skrytých forem sledování. ESLP při posuzování individuálních žalob namítajících porušení čl. 8 Úmluvy skrytým sledováním neposuzuje vnitrostátní úpravu a její soulad s Úmluvou, ale zaměřuje se na způsob její aplikace v konkrétním případě (srov. rozhodnutí ESLP ve věci Goranova – Karaeneva v. Bulharsko ze dne 8. 3. 2001). Je proto žádoucí, aby již vnitrostátní soudy při povolování sledování osoby aplikovaly ustanovení trestního řádu způsobem, který je v souladu s požadavky garance práva na soukromí, a respektovaly stanovené limity zásahu do tohoto práva. Legální vymezení toho, co se považuje za oprávněný důvod zásahu do soukromí, se tak ve vnitrostátních úpravách může lišit, je ale nezbytné, aby se při aplikaci na konkrétní případ zohlednila i Úmluva.⁸⁷

⁸⁷ GALOVCOVÁ, Ingrid. In JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018. s. 268.

4 Použití agenta

Ještě před tzv. velkou novelou trestního řádu jsme mohli najít právní zakotvení operativně pátracích prostředků v ustanoveních § 33 až § 36 dnes již zrušeného zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, kde bylo použití tajného policejního agenta upraveno s účinností od 1. 9. 1995 v důsledku narůstající a stále propracovanější organizované kriminality.⁸⁸

Organizovaná kriminalita představuje z dlouhodobého hlediska závažné riziko pro společnost. Tato kriminalita, často i transnacionálního charakteru, může prorůstat do politických, správních a mocenských struktur jednotlivých zemí, čímž se ještě zvyšuje její nebezpečnost. V posledních letech se zvyšuje nutnost kriminalizovat nové závažné druhy kriminality vyplývající z globalizace společnosti, jakož i vývoje komunikačních a transportních prostředků. Jde například o mezinárodní terorismus, obchody se zbraněmi, imigranty, počítačovou kriminalitu, nebo drogovou kriminalitu.⁸⁹

V boji proti organizované kriminalitě nejsou tradiční prostředky a metody, které má policie při vyšetřování k dispozici, příliš účinné. Pro řádné zjištění a zdokumentování trestné činnosti struktur organizovaného zločinu je nutné získání přehledu o úkolech, o postavení jednotlivých členů zločinecké organizace, o vztazích mezi nimi, o jejich bankovních a finančních operacích, včetně eventuálního napojení na státní složky - policii, justici či správu.⁹⁰

V boji proti organizovanému zločinu jsou operativně pátrací prostředky nezbytné. Nasazení tajného agenta je bezpochyby nejúčinnější prostředek, jak proniknout do zločinné organizace, nese s sebou však i mnoho nástrah, spočívajících zejména v tom, že policejní agent se pohybuje v šedé zóně mezi zákonem a zločinem, může tedy snadno sklouznout k přesvědčení, že může cokoliv, a dopustit se kriminálního jednání. Proto musí být stejně jako u ostatních operativně pátracích prostředků stanovena u použití agenta jasná zákonná hranice, a stejně jako u ostatních podrobovat podmínky pro jeho použití testu proporcionality.⁹¹

Použití agenta v trestním řízení není možné pro jakýkoliv trestný čin, je vyhrazeno pro ty společensky nejzávažnější trestné činy. Podle § 158e odst. 1 trestního řádu, lze agenta použít v řízení, které je vedeno pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí

⁸⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 152/1995 Sb. ze dne 8. 3. 1995.

⁸⁹ KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 224-231.

⁹⁰ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě: (použití agenta)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 21.

⁹¹ HERCZEG, Jiří. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 4, s. 25-31.

trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro skupinu taxativně vyjmenovaných trestných činů (např. zneužití pravomoci úřední osoby, přijetí úplatku, podplacení, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži atd.) nebo pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Oprávnění použít agenta pak mají pouze dvě instituce – Policie ČR a Generální inspekce bezpečnostních sborů.⁹² Generální inspekce má toto oprávnění z důvodu, že šetří také trestnou činnost policistů, a proto musí mít oprávnění použít agenta nezávisle na policii, bez toho, aby ji předem informovala.⁹³

Pojem organizovaná zločinecká skupina nahradil s účinností od 1. 1. 2010 pojem zločinné spolčení, kdy definice zůstala stejná, došlo pouze ke změně názvu, z důvodu nutnosti zajistit kompatibilitu s mezinárodními úmluvami. Hlavní z nich je Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, která ve svém originálním anglickém znění užívá pojem „organized criminal group“. Zavedením tohoto pojmu do českého trestního práva byl naplněn požadavek Vídeňského centra OSN pro prevenci mezinárodního zločinu, který stanoví, že Úmluva má kromě jiného zavést i jednotnou terminologii.⁹⁴ V současné době ho zakotvuje trestní zákoník v ustanovení § 129, který říká, že organizovaná zločinecká skupina je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, rozdělením funkcí a dělbou činností, která je zaměřena na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti.⁹⁵

Agentu můžeme definovat jako speciálně školeného policistu, který je pověřen svými nadřízenými, aby utajením své pravé identity a svého skutečného poslání, navázal kontakt se zločineckým prostředím a získával v něm informace o připravovaných nebo páchaných trestných činech. Vyžaduje-li to povaha jeho úkolu, účastní se agent na činnosti organizované zločinecké skupiny, někdy i dlouhodobě.⁹⁶

Agentem může být pouze příslušník Policie ČR, nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, a to v rámci své vymezené působnosti. Agentem může být také příslušník zahraničního bezpečnostního sboru, který v souladu s mezinárodní smlouvou, se souhlasem příslušného orgánu cizího státu a se souhlasem policejního prezidenta může působit na území ČR. Z dikce trestního řádu jasně vyplývá, že žádná jiná osoba agentem být nemůže, což je rozdíl

⁹² Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁹³ JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 8. aktualizované a vydání podle stavu k 13. 3. 2020. Praha: Leges, 2020. s. 899.

⁹⁴ COUFALOVÁ, Bronislava. Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku. Bulletin Advokacie. 2009, č. 10, s. 82-85.

⁹⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁶ MUSIL, Jan. In SCHEINOST, Miroslav. *Organizovaná kriminalita z pohledu kriminologie a trestního práva: sborník studií k problematice organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. s. 36.

oproti například slovenské úpravě, a to ani např. občanský zaměstnanec Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, popř. policista, který je povolán ministrem vnitra k plnění úkolů na Ministerstvu vnitra, voják v činné službě, příslušník Vězeňské služby České republiky nebo Celní správy České republiky, povolány k plnění úkolů policie. Ustanovení § 22 odst. 1 zákona o Policii na tento závěr ve vztahu k příslušníkům uvedených profesí povolány v mimořádných případech k plnění úkolů policie nemá žádný vliv.⁹⁷

De lege ferenda by určitě bylo vhodné, doplnit po slovenském vzoru okruh osob, které mohou vystupovat v roli agenta také o civilní osoby, například o již na začátku zmíněného informátora / důvěrníka. Tím, že organizované zločinecké skupiny mohou být často založeny na etnickém principu, je pro osobu českého policisty velmi těžké se do takovéto skupiny infiltrovat, a vymyslet uvěřitelnou krycí legendu. Proto by bylo jistě praktické, mít k dispozici osoby civilní, které by do takovýchto skupin mohly lépe zapadnout.⁹⁸

Využívání příslušníků bezpečnostních sborů cizího státu na území České republiky, a vysílání příslušníků Policie ČR jako agentů do zahraničí, bylo zavedeno do českého právního řádu tzv. „Euronovelou“, respektive zákonem č. 60/2001 Sb., kterým se mění (dnes již zrušený) zákon č. 283/1991 Sb. O Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 14/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, a zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů. „Euronovela“ reagovala na vzrůstající potřebu mezinárodní spolupráce v boji proti nejzávažnějším formám úmyslné trestné činnosti, a zároveň přinesla vyšší standart právní jistoty občanům i policistům. Použití agenta se zahraničním prvkem, je kromě trestního řádu v současnosti upraveno také v ustanovení § 92 odst. 2 zákona o Policii.⁹⁹

Policejní agent zpravidla zastírá skutečný účel své činnosti. Při zastírání skutečného účelu pak může uvádět v omyl nejen osoby, proti nimž se řízení vede, ale také jiné, nezúčastněné osoby. Zastírání účelu jeho jednání však vždy musí směřovat jen k získání informací důležitých pro trestní řízení.¹⁰⁰

Je-li to k použití agenta, jeho přípravě nebo k jeho ochraně nutné, je k zastírání jeho totožnosti možné vytvořit legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů, zejména

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře, s. 2016.

⁹⁸ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě: (použití agenta)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 23.

⁹⁹ Tamtéž, s. 37.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 33.

půjde o evidenci obyvatel, evidenci občanských průkazů, evidenci cestovních dokladů, registr řidičů, obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, rejstřík trestů, atd. Také je možné provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace, čímž se rozumí provozovat podnikatelskou činnost, či zastírat příslušnost k Policii České republiky nebo ke Generální inspekci bezpečnostních sborů, např. použitím krycích dokladů.¹⁰¹

K plnění těchto oprávnění jsou povinny poskytnout Policii České republiky a Generální inspekci bezpečnostních sborů potřebnou součinnost orgány veřejné správy, jimž jsou orgány státní správy, orgány územní samosprávy, orgány jiné samosprávy a orgány, které jsou za orgány veřejné správy prohlášeny zákonem.¹⁰²

Dle § 158e odst. 4 použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství nebo na návrh evropského pověřeného žalobce soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce, podávající návrh, činný. Návrh na použití agenta může podat i evropský žalobce; v takovém případě povoluje použití agenta soudce vrchního soudu, v jehož obvodu by byl činný evropský pověřený žalobce, který by byl jinak příslušný k výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení. V povolení musí být uveden účel použití a doba, po kterou bude agent použit, a údaje umožňující jeho identifikaci. Na základě nového návrhu, obsahujícího vyhodnocení dosavadní činnosti agenta, lze dobu povolení prodloužit, a to i opakovaně.¹⁰³

Použití dalších operativně pátracích prostředků agentem, tedy předstíraného převodu podle § 158c a sledování osob a věcí podle § 158d odst. 2 je odůvodněno povahou jeho činnosti a není k němu zapotřebí další povolení. Stejně tak agent nepotřebuje zvláštní povolení ke sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1, protože zákon obecně nestanoví jiné podmínky pro tento druh sledování než vedení řízení pro úmyslný trestný čin. Naproti tomu sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 agentem lze uskutečnit pouze na základě předchozího souhlasu soudce.¹⁰⁴

Odst. 6 říká, že policejní agent je povinen při své činnosti volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou, což je projevem zásady zdrženlivosti, která je obecnou zásadou trestního řízení, upravena v ustanovení § 2 odst. 4 trestního řádu. Při plnění

¹⁰¹ STRŽÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1204.

¹⁰² ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře, s. 2016.

¹⁰³ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁴ STRŽÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1205.

úkolu agenta nemá policista jiné povinnosti podle zvláštního zákona upravujícího postavení příslušníků Policie České republiky nebo podle zvláštního zákona upravujícího postavení příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů.¹⁰⁵

Státní zástupce vrchního státního zastupitelství je povinen od příslušného policejního orgánu vyžadovat v průběhu údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Tyto údaje je povinen pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce, posuzovat, a pominou-li důvody pro použití agenta, dá policejnímu orgánu pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta, což je opět v souladu se zásadou přiměřenosti. Policejní orgán je povinen předložit státnímu zástupci záznam o výsledku použití agenta.¹⁰⁶

Skutečnosti, které vyplývají z činnosti agenta, slouží především k operativně pátracím účelům, a pokud mají být v dalším řízení použity, je třeba je dokazovat důkazními prostředky podle hlavy páté trestního řádu o dokazování. Jak vyplývá z dikce odstavce 5, je agent oprávněn bez písemného povolení státního zástupce pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, které mohou sloužit v dalším trestním řízení jako důkaz, stejně jako provést bez povolení předstíraný převod, i tam se pořizuje záznam. Tyto záznamy je třeba doplnit protokolem sepsaným podle § 55 a násl. Vyslechnout agenta jako svědka možné je, nicméně jeho výslech by měl v praxi přicházet v úvahu jen zcela výjimečně, byť to nelze vzhledem k okolnostem některého případu a zájmu na řádném objasnění a prokázání mimořádně závažné trestné činnosti a usvědčení jejich pachatelů (např. některých případů tzv. organizovaného zločinu) zcela vyloučit. Pokud by měl být agent vyslýchán jako svědek, může být v souladu s patřičnými ustanoveními trestního řádu, vyslechnut jako svědek, jehož totožnost a podoba jsou utajeny. Současně není možné, aby za agenta v pozdějších stádiích trestního řízení vystupovala jako svědek jiná osoba (např. pověřený řídicí policista), protože trestní řád nezná institut tzv. náhradního svědka.¹⁰⁷

4.1 Beztrestnost agenta

Pro úspěšnou činnost agenta při odhalování organizovaného zločinu, je nutné stanovení určité míry beztrestnosti, vymezení jejich hranic a zákonných podmínek. Aby agent mohl proniknout do kriminálního prostředí organizované zločinecké skupiny a efektivně v ní působit, aniž by ohrozil svoji bezpečnost a nebyl vystaven nebezpečí trestního stíhání, vymezuje

¹⁰⁵ Tamtéž

¹⁰⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, Velké komentáře, s. 2016.

ustanovení § 363 trestního zákoníku podmínky, pro beztrestnost agenta pro jeho účinkování v organizované zločinecké skupině. Účast na činnosti organizované zločinecké skupiny, nebo podpora organizované zločinecké skupiny s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny je tedy důvodem vylučujícím protiprávnost, jestliže se tohoto jednání dopustí policista-agent.¹⁰⁸

V ustanovení § 363 odst. 2 jsou taxativně vyjmenované skutkové podstaty trestných činů, u nichž platí, že pokud se agent takového trestného činu dopustil, aby odhalil pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny, není pro takový čin trestně odpovědný. Z hlediska praxe je bez významu, zda činností agenta, v jejímž rámci se dopustil některého z vyjmenovaných trestných činů, skutečně došlo k odhalení pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Podstatné je to, že agent se tohoto trestného činu dopustil s cílem odhalit takového pachatele. Beztrestnost se pak podle § 363 vztahuje pouze příslušníka policie působícího v intencích § 158e trestního řádu. Nevztahuje se tedy např. na již zmíněného informátora, který je osobou stojící mimo Policii České republiky. Beztrestným se také nestává agent, který organizovanou zločineckou skupinu nebo organizovanou skupinu založil nebo zosnoval.¹⁰⁹

4.2 Agent provokatér

Pojem policejní provokace, není právní pojem, nesetkáme se s ním ani v trestním řádu, trestním zákoníku, ani v zákoně o Policii. Je však často používaný v judikatuře, publicistice a odborné literatuře. Já jsem se mu v souvislosti s předstíraným převodem věnovala již v kapitole 2.2, nicméně připomenu, že provokaci lze definovat jako aktivní činnost policie, která směřuje k podněcování určité osoby ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat důkazy proti této osobě a vyvolat její trestní stíhání. Může spočívat např. v návodu, povzbuzování, pomoci, organizátorství a ve vytváření podmínek umožňujících páchaní trestné činnosti. Policejní provokace zpravidla probíhá utajeně a klamavě a sváděná osoba neví o tom, že podněcování je iniciováno a kontrolováno policií.¹¹⁰ Podle některých autorů jde o provokaci jen tehdy, jestliže podněcovaná osoba by se jinak trestného činu nedopustila, nicméně tento názor je sporný, a odborná veřejnost se na něm neshodne.¹¹¹ V České republice, jakožto

¹⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3347.

¹⁰⁹ Tamtéž s. 3349.

¹¹⁰ MUSIL, Jan. Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře. Státní zastupitelství, 2014, č. 3, s. 10.

¹¹¹ CHMELÍK, J. Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi. Kriminalistika, 2005, č. 1, s. 69.

demokratickém právním státu, je tato metoda nepřípustná a zakázaná, k čemuž se vyjadřuje dlouhodobě jak Ústavní soud, tak ESLP.

Ten zákaz provokace státních agentů byl poprvé vysloven již v roce 1998 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, kdy v tomto případě se dva policisté neomezili na vyšetřování trestné činnosti pasivním způsobem, ale vykonávali takový vliv, že podnítli spáchání trestné činnosti. Soud zde konstatoval, že jejich činnost zašla dále, než přísluší tajným agentům, neboť vyprovokovali trestnou činnost, a nic nenasvědčovalo tomu, že by tato trestná činnost byla spáchána i bez jejich zásahu.¹¹²

Trestněprávní teorie rozlišuje agenta kontrolora, který pod skrytou identitou sbírá informace o trestné činnosti, a přitom se infiltruje do zločineckého prostředí, a agenta provokatéra, který navádí osobu ke spáchání trestného činu, aby pak takto vyprovokovaný trestný čin mohl odhalit a usvědčit jeho pachatele.¹¹³ Česká právní úprava v § 158e trestního řádu, se vztahuje pouze k institutu agentu kontrolora. Institut agenta provokatéra je u nás zakázaný, jsou však země, kde je tento institut povolen a zákonem zakotven.

Agentu provokatéra používají například v USA, kde jsou policejní aktivity tohoto typu, tzv. „sting operation“ nebo „entrapment“, považovány za velice úspěšný prostředek k potlačování trestné činnosti, která je utajená, a probíhá za souhlasu zúčastněných osob. Zejména jde o trestnou činnost spojenou s drogami, s obchodováním s lidmi a další mravnostní kriminalitu. Policejní agent zde vystupuje např. jako zájemce o určité zboží (obdoba našeho předstíraného převodu) a identifikuje tak osoby, které mají v kriminálním prostředí kontakty, a možnost spáchat trestnou činnost. Takto iniciovaná trestná činnost probíhá pod přísnou kontrolou policie, což umožňuje získat důkazy k trestnímu stíhání osob, zúčastněných na uvedených formách trestné činnosti. Policejní provokace je zde zároveň považována jako forma prevence, jelikož potenciální pachatel nemůže mít jistotu, zda v daném případě nejde o past nastraženou policisty.¹¹⁴

Další zemí, ve které je v určité omezené formě policejní provokace přípustná, je Slovenská republika. Agentu provokatéra zde zavedl nový trestní řád v roce 2005. Hmotněprávní úprava je zakotvena v § 30 zák. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, procesněprávní pak v ustanovení § 117 zák. č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok. Zákon zde říká, že jednání

¹¹² Rozsudek ve věci Teixeira de Castro v Portugal, sp. zn. 55/1997/828/1034 ze dne 9. 6. 1998, číslo stížnosti 25829/94, dostupný na <https://www.hr-dp.org/files/2013/09/10/CASE_OF_TEIXEIRA_DE_CASTRO_v._PORTUGAL_.pdf>

¹¹³ HERCZEG, Jiří. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. Bulletin advokacie. 2011, č. 4, s. 25-31.

¹¹⁴ KARABEC, Zdeněk. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě: (použití agenta). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 39.

agenta musí být v souladu s účelem tohoto zákona a musí být úměrné protiprávnosti konání, na jehož odhalování, zjišťování nebo usvědčování se agent účastní. Agent nesmí iniciativně navádět ke spáchání trestného činu; to však neplatí, jde-li o korupci veřejného činitele nebo zahraničního veřejného činitele a zjištěné skutečnosti nasvědčují, že pachatel by spáchal takový trestný čin i tehdy, pokud by příkaz k použití agenta nebyl vydán.¹¹⁵ Ke splnění poslední podmínky může dojít například za situace, kdy byl od určité osoby veřejným činitelem již v minulosti opakovaně požadován úplatek, a je pachatelem opět do budoucna žádán, o čemž svědek, budoucí agent procesně vypovídá. Překročením stanovené míry provokace potom bude stav, kdy v minulosti veřejný činitel sice úplatek žádal nebo přijal, ovšem v budoucnu by se trestného činu nedopustil, pokud by k tomu nebyl agentem vyprovokován.¹¹⁶

Agentem zde může být zejména policista Policajného zboru SR, popřípadě příslušník policie jiného státu, který na základě příkazu prokurátora nebo soudu, přispívá k odhalování a zjišťování a usvědčování pachatelů trestných činů jako: přijímání úplatku, podplácení, nepřímá korupce, zneužívání pravomoci veřejného činitele a legalizace výnosů z trestné činnosti. Při odhalování těchto korupčních trestných činů, však může být agentem i jiná osoba než policista, což je další významný rozdíl oproti naší úpravě. Musí jít o občana Slovenské republiky, který se sám přihlásí ke spolupráci, nebo k ní byl získán. Tato osoba se angažuje v konkrétním případě, anebo spolupracuje s policisty při krátkodobém plnění úkolů agenta. S takto získaným agentem se vede pohovor, a má povinnost podepsat prohlášení o ochotě dobrovolně působit jako agent a současně se zavázat, v případě potřeby vypovídat před orgány činnými v trestním řízení jako svědek. Také má samozřejmě povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se v souvislosti se svým působením dozví.¹¹⁷

Úprava agenta provokatéra je velice kontroverzní prvek (nejenom) slovenského trestního práva. Příznivci tohoto institutu vidí jeho výhody a obhajují jeho opodstatnění primárně v tom, že při odhalování korupce veřejných činitelů, při které se agent provokatér může použít, se orgány činné v trestném řízení častokrát setkávají s problémem, že potřebné informace na odhalení této trestné činnosti a usvědčení jejich pachatelů není možné zabezpečit jiným způsobem.¹¹⁸

¹¹⁵ Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok

¹¹⁶ FENYK, Jaroslav, ŠANTA, Ján. Právní úprava postavení agenta v trestním řízení v České a Slovenské republice. Trestní právo. 2007, č. 3, s. 9.

¹¹⁷ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě: (použití agenta)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 40.

¹¹⁸ DESET, Miloš. Policajná provokácia. Trestněprávní revue. 2017, č. 5, s. 118-122.

Naproti tomu odpůrci úpravy agenta provokatéra zdůrazňují nezbytnost minimalizovat podíl agentů na průběhu skutkového děje a omezit jejich vliv na činnost těchto organizovaných zločineckých skupin. Rolí policejních agentů by mělo být především zadokumentování páchané trestné činnosti (srov. např. rozhodnutí Luedi proti Švýcarsku ze dne 26. 5. 1992).¹¹⁹ Součástí argumentace pro odmítnutí agenta provokatéra na Slovensku, jsou také závěry Ústavního soudu České Republiky, tak jak je vyložil v již zmíněném nálezu sp. zn. II. ÚS 710/01 ze dne 25. 6. 2003, že je nepřipustné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin, či mu jakoukoli formou pomáhaly. Je nepřipustným porušením čl. 39 LZPS, jestli se jednání Policie stává součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestné jednání skládá. Ústavní soud judikuje dlouhodobě, že zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání, je nepřipustný.

Nejvyšší soud Slovenské republiky zaujímá trochu jiný postoj, kdy za klíčovou odlišnost skryté reakce policie od policejní provokace považuje skutečnost, že policie neinicuje, nevytváří u kontrolované osoby vůli spáchat trestný čin, ale vytváří pro spáchání trestného činu vhodné podmínky, přičemž tyto podmínky nesmí být nijako mimořádné, ale objektivně možné a v dané situaci obvyklé.¹²⁰ Nicméně tento názor z našeho „českého“ pohledu nemůže obstát, jelikož vytváření vhodných podmínek se ve své podstatě stále považuje za aktivní konání policie, a stává se součástí skutkového děje, který tvoří trestný čin. Na druhou stranu v situaci, kdyby se agent s osobou podezřelou z trestné činnosti pouze spojil, ale při dalším jednání s touto osobou byl pasivní a aktivitu vyvíjela tato osoba, nepůjde o policejní provokaci, což vyplývá i z již zmíněného nálezu Ústavního soudu České republiky sp. zn. II. ÚS 797/02.

Snaha zavést institut agenta provokatéra v boji s korupcí, se objevuje opakovaně i na české politické scéně, vždy však narazí na limity ústavnosti, principy právního státu, a argumenty výše uvedené. Vláda České republiky v roce 2010 projednala a schválila tzv. „protikorupční balíček“, který představoval novelizaci některých zákonů, jejichž přijetí mělo významným způsobem přispět k potlačování korupce a s ní související kriminality.¹²¹

¹¹⁹ SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František. Skrytá reakce policie na již páchanou trestnou činnost. Trestněprávní revue. 2003, č. 1, s. 6-13.

¹²⁰ Usnesení Najvyššieho súdu SR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 5 To 6/2012

¹²¹ HERCZEG, Jirí. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. Bulletin advokacie. 2011, č. 4, s. 25-31.

Součástí balíčku bylo i zavedení systému řízené provokace, konkrétně „protikorupčního agenta“. Podmínky jeho použití měly být stanoveny velmi obdobně jako ve slovenské úpravě, kdy trestní řád by výslovně říkal, že „agent nesmí jiného vybízet ke spáchání trestného činu; to neplatí, pokud jde o trestný čin přijetí úplatku, trestný čin podplacení, a trestný čin nepřímého úplatkářství, a zároveň okolnosti nasvědčují tomu, že pachatel by spáchal trestný čin i tehdy, pokud by agent nebyl použit“.¹²² Tento návrh byl však nakonec zamítnut, mimo jiné s odůvodněním, že „by bylo nezbytné zakotvit v trestněprávních předpisech takový procesně uplatnitelný důkaz, jenž by umožnil jednoznačný závěr, že ovlivňovaná osoba v budoucnu trestný čin spáchá, což je prakticky vyloučeno. Navíc samotný pojem „okolnosti nasvědčují tomu, že pachatel by spáchal trestný čin i tehdy, pokud by agent nebyl použit je velice vágní a v praxi by její interpretace nepochybně činila nemalé problémy.“¹²³

Ačkoliv je tedy nepochybné, že si by si současná právní úprava zasloužila lepší nástroj pro odhalování a vyšetřování závažné kriminality a pro boj s korupcí, nemyslím si, že by se v dohledné době změnil názor české odborné veřejnosti na přijetí institutu agenta provokatéra. S těmito názory, stejně jako s dlouhodobým postojem Ústavního soudu a ESLP, se ztotožňuji, a myslím si, že by v souladu s principy demokratického právního státu, měly státní složky volit méně ofenzivní prostředky, jelikož jakékoliv aktivní ovlivňování chování osob při páčání trestné činnosti, je v rozporu s těmito principy.

¹²² NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. *Trestněprávní revue*, 2010, č. 6, s. 178-181.

¹²³Sněmovní tisk č. 988/1 ze dne 4. 1. 2010

Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala právní úpravou operativně pátracích prostředků, jakožto nezbytných nástrojů při předcházení, odhalování a objasňování závažných forem trestné činnosti. Cílem práce bylo rozebrat zákonné podmínky a limity pro použití jednotlivých operativně pátracích prostředků v trestním řízení, jakož i některé problematické aspekty, spojené s jednotlivými instituty.

Prvním operativně pátracím prostředkem je předstíraný převod, kdy zde bylo klíčové rozebrat a stanovit rozsah oprávnění, které policista činící předstíraný převod má, a co ještě může činit, aby to nebylo považováno za policejní provokaci. Policista samozřejmě v případech závažných trestných činů musí jednat proaktivně a zákonným způsobem do vývojových stadií trestného činu vstupovat, nesmí však iniciovat předstíraný převod, a činit žádné jiné kroky k tomu, aby v jiném vzbudil vůli spáchat trestnou činnost. Zákonná úprava tohoto institutu je dle mého názoru dostatečná, a judikatura zde jasně a striktně stanovila hranice, které policista nesmí (nejenom) při předstíraném převodu překročit.

Druhým a zároveň nejčastěji používaným operativně pátracím prostředkem je sledování osob a věcí, proto bylo důležité zodpovědět otázku, zda je právní úprava tohoto institutu dostatečná, a zda nedochází nadužíváním ke zbytečným zásahům do základních práv osob, vzhledem k tomu, že už ze své podstaty jde o velice ofenzivní prostředek, kterým dochází k zásahu do soukromí osob. Právní úprava sledování osob a věcí rozhodně není dokonalá, a zasloužila by si novelizaci, po vzoru ustanovení § 88 – 88a trestního řádu, upravující záznam a odposlech telekomunikačního provozu. Zásadní nedostatek je dle mého názoru nejednotný povolovací režim jednotlivých typů sledování, kdy je zákon rozděluje do tří kategorií, podle intenzity zásahu do práv. Nicméně rozlišovat mezi jednotlivými typy zásahů nemusí být vždy jednoduché, proto bych navrhovala, aby minimálně sledování podle odst. 2, také schvaloval nezávislý orgán – soud. Dalším nedostatkem ve srovnání s úpravou odposlechů je dle mého názoru fakt, že po pravomocném skončení věci, je v případech podle § 88 a § 88a stanovena informační povinnost vůči odposlouchávané osobě, a u sledování žádná taková povinnost stanovena není. Z mého pohledu nevidím důvod pro neexistenci této povinnosti, i proto, že oběma instituty dochází ke stejně závažnému zásahu do práv osob, a i ESLP vyslovil názor, že by si sledování zasloužilo stejnou míru ochrany jako „obyčejné“ odposlechy. V neposlední řadě, by se měl de lege ferenda zakotvit tzv. „prostorový odposlech“, který se v praxi často a běžně využívá, ale absentuje jeho zákonná úprava.

Použití agenta je operativně pátrací prostředek, u kterého může nejčastěji docházet k excesům, už jen proto, že agent se při infiltraci do organizované zločinecké skupiny pohybuje na tenké hranici mezi tím, co je povolené, a co už může být trestné, a často tak může sklouznout k přesvědčení, že může vykonat cokoliv, nebo se dopustit právě policejní provokace. Nedostatek současné úpravy vidím v tom, že agentem může být pouze policista, popřípadě příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů. Bylo by do budoucna vhodné doplnit okruh osob, které mohou vystupovat jako agenti, také o civilní osoby, což by mohlo usnadnit infiltraci do některých organizovaných zločineckých skupin. Co se týče otázky omezeného zavedení institutu agenta provokatéra, po vzoru slovenské právní úpravy, souhlasím s názorem většiny odborné veřejnosti, že tento institut v právním řádu demokratického právního státu nemá své místo, jelikož jde o nepřípustný, silně ofenzivní prostředek. Na tomto závěru nic nemění ani fakt, že by si česká právní úprava zasluhovala jistě lepší prostředky pro boj s organizovaným zločinem.

Literatura

- DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav aj. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), 1367 s.
- FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s.
- CHMELÍK, Jan, BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. 225 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018. 536 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020. 554 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní. 5. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2018. 864 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 8. aktualizované a vydání podle stavu k 13. 3. 2020*. Praha: Leges, 2020. 1358 s.
- KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě: (použití agenta)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 89 s.
- SCHEINOST, Miroslav. *Organizovaná kriminalita z pohledu kriminologie a trestního práva: sborník studií k problematice organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 160 s.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2013. 4720 s.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3632.

Sborníky

- BENEŠOVÁ, Marie. Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnosti utajit osobní identitu policisty provádějícího předstíraný převod a k použitelnosti záznamu o předstíraném převodu jako důkazu. Sbíрка výkladových stanovisek nejvyššího státního zastupitelství. 2002, č. 12

Legislativa

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. I. ÚS 4185/16
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 710/01
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14-2
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. II. ÚS 797/02
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2002, sp. zn. II. ÚS 552/01
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 4 Tdo 107/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 5 Tdo 497/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1366/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1005/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1332/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1245/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020
- Usnesení Najvyššieho súdu Slovenskej Republiky ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 5 To 6/2012
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 1. 2006 sp. zn. 2 To 139/2005
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 8. 2011, sp. zn. 1 To 35/2011
- Rozsudek ve věci R.E. v. Spojené království, ze dne 27. 10. 2015, číslo stížnosti 62498/11, dostupný na [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/388926D9A48F66A3C1257FA0004C91A3/\\$file/R.%20E.%20proti%20Spojen%C3%A9mu%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/388926D9A48F66A3C1257FA0004C91A3/$file/R.%20E.%20proti%20Spojen%C3%A9mu%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD_rozsudek.pdf?open&)
- Rozsudek ve věci Teixeira de Castro v Portugal, sp. zn. 55/1997/828/1034 ze dne 9. 6. 1998, číslo stížnosti 25829/94, dostupný na https://www.hr-dp.org/files/2013/09/10/CASE_OF_TEIXEIRA_DE_CASTRO_v._PORTUGAL_.pdf

Odborné články

- BUDKA, Ivan. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu (poznatky z výzkumu). *Trestněprávní revue*, 2018, č. 11-12, s. 266.
- COUFALOVÁ, Bronislava. Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku. *Bulletin Advokacie*, 2009, č. 10, s. 82-85.
- DESET, Miloš. Policajná provokácia. *Trestněprávní revue*, 2017, č. 5, s. 118-122.
- FENYK, Jaroslav. Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 38-42.
- FENYK, Jaroslav, ŠANTA, Ján. Právní úprava postavení agenta v trestním řízení v České a Slovenské republice. *Trestní právo*, 2007, č. 3, s. 9.
- GŘIVNA, Tomáš. Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 6, s. 61-66.
- HERCZEG, Jiří. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 4, s. 25-31.
- CHMELÍK, Jan. Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi. *Kriminalistika*, 2005, č. 1, s. 69.
- JELÍNEK, Jiří. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 7-8, s. 13-19.
- KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*, 2011, č. 8, s. 224-231.
- MUSIL, Jan. Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře. *Státní zastupitelství*, 2014, č. 3, s. 10.
- NAVRÁTILOVÁ TLAPÁK, Jana, GALOVCOVÁ, Ingrid. Sledování osob po skončení trestního stíhání. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 1-2, s. 25-28.
- NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. *Trestněprávní revue*, 2010, č. 6, s. 178-181.
- SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František. Skrytá reakce policie na již páchanou trestnou činnost. *Trestněprávní revue*, 2003, č. 1, s. 6-13.

Internetové zdroje

- *Působnost Státního zastupitelství* [online]. Nsz.cz, [cit. 6. dubna 2020]. Dostupné na <http://www.nsz.cz/index.php/cs/o-statnim-zastupitelstvi/pusobnost/psobnost-statniho-zastupitelstvi>.
- ŠRÁMEK, Dušan. *Poslanci chtějí, aby i sledování schvaloval soud místo státního zástupce* [online]. ceska-justice.cz, 9. března 2017 [cit. 25. října 2020]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2017/03/poslanci-chteji-aby-sledovani-schvaloval-soud-misto-statniho-zastupce>.
- DIMUN, Petr. *Policie si v případě soudce Elischera měla nezákonně opatřit protokoly o hlasování soudců* [online]. ceska-justice.cz, 9. března 2017 [cit. 25. října 2020]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2018/04/policie-si-v-pripadu-soudce-elischera-mela-nezakonne-opatrit-protokoly-o-hlasovani-soudcu>.
- SHRBENÝ, Filip. *Použitelnost prostorových odposlechnů povolených soudem v jiné trestní kauze, než pro kterou byly povoleny* [online]. mvcr.cz, 22. června 2020 [cit. 28. října 2020]. Dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/pouzitelnost-prostorovych-odposlechu-povolenych-soudem-v-jine-trestni-kauze-nez-pro-ktou-byly-povoleny-111994.html>.
- Policejní prezidium ČR. *Analýza odposlechnů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věci dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2019* [online]. mvcr.cz, 22. června 2020 [cit. 30. října 2020]. Dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>.

Ostatní

- Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 152/1995 Sb. ze dne 8. 3. 1995.
- Sněmovní tisk č. 988/1 ze dne 4. 1. 2010.

Abstrakt

Tato diplomová práce se týká operativně pátracích prostředků a jejich použití v trestním řízení. V práci jsou rozebrány jednotlivé operativně pátrací prostředky, zákonné podmínky a limity jejich využití v trestním řízení. Část práce je věnována problematice policejní provokace, jakožto nepřijatelnému zásahu do práv občanů v demokratickém právním státě. Za významnou část práce považuji kapitolu rozebírající institut sledování osob a věcí, kterým dochází k závažným zásahům do práv osob. Práce také poukazuje na nedostatky úpravy sledování, na neexistující úpravu tzv. prostorového odposlechu a srovnání úpravy s institutem odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

Klíčová slova

Trestní řízení, operativně pátrací prostředky, předstíraný převod, sledování osob a věcí, prostorový odposlech, použití agenta, agent kontrolor, policejní provokace, základní lidská práva, právo na soukromí

Abstract

This diploma thesis concerns operational search means and their use in criminal proceedings. The work discusses the individual operational search means, legal conditions and limits of their use in criminal proceedings. Part of the work is devoted to the issue of police provocation, as an inadmissible interference with the rights of citizens in a democratic state governed by the rule of law. I consider a significant part of the work to be a chapter analyzing the institute of monitoring individuals and objects that lead to serious interference with the rights of people. The work also points out the shortcomings of the monitoring regulation, the non-existent regulation of the so-called areal interception and the comparison of the regulation with the institute of interception and recording of telecommunication traffic.

Key Words

Criminal procedure, operational search means, pretended transmission, monitoring individuals and objects, areal interception, use of a agent, agent controller, police provocation, fundamental human rights, right to privacy